

VLAAMSE REGULATOR VOOR DE MEDIA

Onafhankelijk toezichthouder voor
de Vlaamse audiovisuele media

KAMER VOOR ONPARTIJDIGHEID EN
BESCHERMING VAN MINDERJARIGEN

ZAAK VAN VRM t. NV VLAAMSE RADIO- EN
TELEVISIEOMROEPORGANISATIE

(dossier nr. 2015/202)

BESLISSING nr. 2015/068

29 oktober 2015

In de zaak van VRM tegen NV Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie,

De Vlaamse Regulator voor de Media (kamer voor onpartijdigheid en bescherming van minderjarigen), samengesteld uit:

Dhr J. KAMOEN, *voorzitter*,
Mevr F. FIERS,
Dhr L. HELLIN,
Mevr B. NIELANDT,
Dhr R. OTTEN,
Dhr T. VAN POPPEL,
Dhr D. VOORHOOF, leden

en Mevr M. VAN LOKEREN, *griffier*,

Na beraadslaging op 29 oktober 2015,
Neemt op dezelfde datum de volgende beslissing:

PROCEDURE

1. Naar aanleiding van de vraag van 10 juli 2015 van de voorzitter van de kamer voor onpartijdigheid en bescherming van minderjarigen van de Vlaamse Regulator voor de Media (hierna: VRM), heeft de onderzoekscel van de VRM een onderzoek ingesteld naar de uitzending van de seizoensfinale van het programma 'Thuis'.

Het betreft de laatste (en dubbele) aflevering van het seizoen van de serie 'Thuis' (aflevering 3810 van seizoen 20), zoals uitgezonden op vrijdag 26 juni 2015 en herhaald op zondag 30 augustus 2015 (van 20u10 tot 21u) op het omroepprogramma ÉÉN van NV Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie.

2. Op 26 augustus 2015 legt de onderzoekscel van de VRM aan de kamer voor onpartijdigheid en bescherming van minderjarigen (hierna: de Kamer) van de VRM een eerste rapport inzake de naleving van de regelgeving voor. Naar aanleiding van de heruitzending van de aflevering in kwestie van 'Thuis' legt de onderzoekscel op 23 september 2015 een tweede rapport voor aan de Kamer.
3. Op 23 september 2015 beslist de Kamer om, op basis van de onderzoeksrapporten, NV Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie (hierna: VRT), met maatschappelijke zetel Auguste Reyerslaan 52 te 1043 Brussel, in een procedure op tegenspraak te betrekken.
4. Deze beslissing wordt samen met de onderzoeksrapporten bij

aangetekende brief van 28 september 2015 aan VRT meegedeeld.

5. VRT bezorgt per brief van 13 oktober 2015 schriftelijke opmerkingen aan de VRM.
6. Op de zitting van 29 oktober 2015 wordt VRT vertegenwoordigd door Hilde Minjauw, senior juridisch adviseur, en Wim Janssen, producer 'Thuis'.

DE FEITEN

7. De onderzoeksceel stelt vast dat de uitzending van de laatste aflevering van het seizoen van 'Thuis' op vrijdag 26 juni 2015 start omstreeks 20u10 en eindigt om 21u.

Deze uitzending wordt voorafgegaan door een inleiding van een omroepster. Zij kondigt de aflevering als volgt aan: *"Goeieavond, dit is de dag waar meer dan een miljoen Thuisfans al weken naar uitkijken. Alhoewel 't is dubbel hé, want na vanavond twee maanden geen 'Thuis'. Om het goed te maken dadelijk wel een extra lange aflevering. En de wereld draait ook gewoon verder als 'Thuis' gedaan is, en dus zetten wij vanavond 'Vera' weer aan het werk. Zij moet het vraagstuk van de vermoorde man met maar één schoen aan oplossen. Later vanavond is er dan de start van 'Emma': een kostuumdrama gebaseerd op de roman van Jane Austen. Maar nu dus 'Thuis': zelfs op Rock Werchter kijken ze mee vanavond. Het belooft spannender te worden dan mijn jeansbroek, en geloof me die zit al behoorlijk strak. Een emotionele rollercoaster, dat mag je verwachten, en hopelijk krijg je een antwoord op al je vragen. Je weet wat ze zeggen: nergens beter dan thuis."*

De betreffende aflevering bevat, aldus de onderzoeksceel, verschillende verhaallijnen: een jubileumviering, een huwelijksaanzoek, en verhuis, ... Aan het einde van de aflevering worden meer bepaald twee scènes afwisselend getoond: een scène rond de (poging tot) zelfdoding van het personage 'Luc' en een scène waarin een moord wordt gepleegd.

Bij de scène waarin een moord wordt gepleegd maken in een eerste fragment twee vrouwen ruzie. In een tweede fragment starten zij een gevecht om een GSM. Er komt een man ('Geert') tussenbeide. Vervolgens klinkt in het derde fragment een gil. Wanneer de andere personages de kamer binnenstormen, ligt 'Geert' roerloos en bloedend op de grond. De ene vrouw ('Helène') is helemaal overstuurd en de andere vrouw ('Marianne') houdt een bebloede briefopener in haar handen. Een personage ('Ann') stelt vast dat de man dood is. 'Helène' roept dat 'Marianne' haar man heeft gedood. Eén van de andere personages zegt dat de man is neergestoken door 'Marianne'.

De scène waarin de (poging tot) zelfdoding van 'Luc' wordt getoond,

verloopt als volgt: in een eerste fragment wordt op de jubileumviering een opname bekeken waarop, buiten de wil van de initiatiefnemers om, beeldmateriaal is terecht gekomen waarop het personage 'Luc' in een afscheidsboodschap zijn excuses aanbiedt voor zijn daden, iedereen geluk wenst en zijn dank aan bepaalde mensen betuigt.

In een tweede fragment is ook te zien hoe 'Luc' uit een auto stapt en een tas neemt, terwijl zijn spijtbetuigingen als voice-over te horen zijn. De reacties van de aanwezige personages bij het bekijken van de videoboodschappen worden ook getoond. Twee personages stappen naar buiten. Eén van hen ziet 'Luc' binnenstappen in een schuur.

In het derde fragment wordt de video met de afscheidsboodschap van 'Luc' voort afgespeeld. De voice-over van de video blijft doorlopen terwijl getoond wordt hoe een touw over een balk wordt gegooid (fragment 7 sec.). De video met de afscheidsboodschap en de reacties van de aanwezige personages worden opnieuw getoond. Vervolgens is in close-up een stoel te zien waarop iemand ('Luc') gaat staan. 'Luc' legt het touw om zijn hals en snoert het aan. Er is enkel indringende muziek te horen. Aan het einde van het fragment hapt 'Luc' drie maal naar adem (fragment 17 sec.).

In een vierde fragment worden de voeten van 'Luc' op de stoel in close-up getoond. Luc duwt met een voet de stoel weg. Gedurende een vijftal seconden worden de bengelende (schokkende) voeten van Luc in beeld gebracht. Enkel het geluid van de vallende stoel is te horen (fragment 10 sec.).

De onderzoeksceel stelt vast dat daarna de aftiteling begint te lopen en het programma eindigt, waarna onmiddellijk een korte spot (8 sec.) volgt met verwijzing naar de Zelfmoordlijn. Er wordt een beeldvullend scherm getoond met het logo van de 'Zelfmoordlijn' en de tekst *"zelfmoord1813.be – voor info en hulp"*. Een voice-over zegt: *"Heb je naar aanleiding van deze aflevering van 'Thuis' nood aan een gesprek? Contacteer dan de Zelfmoordlijn via 1813 of www.zelfmoord1813.be"*.

Volgens de onderzoeksceel wordt noch door de keuze van het tijdstip van de uitzending (omstreeks 20u10), noch door technische maatregelen (ÉÉN kan via analoge distributie ongecodeerd worden bekeken) gewaarborgd dat minderjarigen de betreffende aflevering normaliter niet zullen zien. De soapserie 'Thuis' wordt, aldus de onderzoeksceel, ook door kinderen en jongeren veel bekeken. Bovendien had de aflevering in kwestie het hoogste aantal kijkers van het hele seizoen.

Het programma wordt niet voorafgegaan door een akoestische waarschuwing dat er beelden zouden volgen die mogelijk niet geschikt zijn voor minderjarige kijkers. Er is ook geen visueel symbool gedurende de hele uitzending van het programma in die zin getoond.

8. De onderzoeksceel stelt vast dat deze seizoensfinale van 'Thuis' is heruitgezonden op ÉÉN op zondagavond 30 augustus 2015. De uitzending

is identiek aan de uitzending van 26 juni 2015, met uitzondering van de aankondiging, die deze keer door middel van een voice-over gebeurt: *“Een zomer lang toerde Peter Van de Veire met zijn werverende muziekshow ‘Pop Up Live’. De mooiste momenten kan u straks herbeleven. En daarna houdt onze ‘Comedy Tour’ halt bij de absurde voorstelling ‘Spijtig Spijtig Spijtig’ van Wim Helsen. Maar eerst blijven we nog even ‘Thuis’ voor een herhaling van de seizoensfinale. Zo bent u weer helemaal klaar voor het langverwachte nieuwe seizoen dat morgen van start gaat. Gevoelige kijkers willen we waarschuwen voor het einde van de aflevering”.*

9. De onderzoekscel is van oordeel dat de onderzochte uitzendingen van de seizoensfinale van ‘Thuis’ mogelijks in strijd zijn met artikel 42, tweede en derde lid, van het decreet van 27 maart 2009 betreffende radio-omroep en televisie (hierna: het Mediadecreet).

TOEPASSELIJKE REGELS

10. Artikel 42 van het Mediadecreet luidt als volgt:

“Lineaire televisieomroeporganisaties mogen geen programma’s uitzenden die de lichamelijke, geestelijke of zedelijke ontwikkeling van minderjarigen ernstig zouden kunnen aantasten, met name programma’s waarin pornografische scènes of beelden van nodeloos geweld voorkomen.

Deze bepaling geldt ook voor andere programma’s die schade kunnen toebrengen aan de lichamelijke, geestelijke of zedelijke ontwikkeling van minderjarigen, tenzij door de keuze van het tijdstip van uitzending of door technische maatregelen wordt gewaarborgd dat minderjarigen in het verzorgingsgebied of zendgebied de uitzendingen normaliter niet zullen zien of beluisteren.

Als dergelijke programma’s ongecodeerd worden uitgezonden, moeten ze voorafgegaan worden door een akoestische waarschuwing of moeten ze gedurende de hele uitzending herkenbaar zijn aan een visueel symbool.

De bepalingen van het eerste en het tweede lid gelden ook voor aankondigingen van programma’s die uitgezonden worden door lineaire televisieomroeporganisaties.”

A. Argumenten van VRT

11. VRT verduidelijkt vooreerst dat ‘Thuis’ een Vlaamse soapserie is die sinds 1995 elke weekdag door VRT wordt uitgezonden (met uitzondering van de zomermaanden). Volgens VRT is het kenmerkend voor het genre van een soapserie dat vooral emotionele belevingen en interacties en de relaties

tussen de hoofdpersonages centraal staan. Ook drama en leed uit het leven van deze personages komt hierbij aan bod in tal van verhaallijnen die door elkaar lopen. Moeilijke thema's, zoals zelfmoord(pogingen), vormen zowel in binnen- als buitenlandse soaps vaak een onderwerp in de scenario's.

Het is bovendien eigen aan afleveringen van dergelijke series dat zij een traag vertelritme hebben en, zeker bij seizoensfinale, eindigen met één of meerdere cliffhangers, waar in volgende afleveringen op wordt voortgebouwd.

12. Wat specifiek de inhoud van huidige seizoensfinale van 'Thuis' betreft, meent VRT dat deze niet schadelijk is voor minderjarigen. Zij voert hiervoor verschillende elementen aan.

Volgens VRT kan in de eerste plaats het tonen van moeilijke en gevoelige thema's in fictieprogramma's zoals 'Thuis' bijdragen aan het bespreekbaar maken van deze thema's bij een breed publiek. Zij behandelt in ieder geval deze thema's in 'Thuis' en haar andere producties zonder sensatiezucht en met respect, zonder dat er expliciet geweld in beeld wordt gebracht.

'Thuis' is volgens VRT overigens geen programma dat gericht is op jongeren. Hoe dan ook blijft de ontwikkeling van minderjarigen, aldus VRT, een verantwoordelijkheid van de ouders, die op de uren waarop 'Thuis' wordt uitgezonden zeker toezicht kunnen houden.

VRT voert vervolgens aan dat bij de uitwerking van de verhaallijnen in 'Thuis' steeds uitgebreid aan research wordt gedaan, waarbij hulpgroepen, experts en mensen die soortgelijke ervaringen hadden als deze uit de verhaallijn worden bevroegd. Voor de verhaallijn van 'Luc' heeft VRT gepraat met de Werkgroep Verder en als gevolg daarvan is informatie over de Zelfmoordlijn getoond na de bewuste aflevering. VRT verduidelijkt voorts op de hoorzitting dat zij de uiteindelijk gekozen beelden ook aan haar deontologische programmacharterraad en een testpubliek heeft getoond en dat evenmin bij deze gelegenheden naar voren is gekomen dat de uitzending schade zou kunnen toebrengen aan minderjarigen.

De beelden van de moord op 'dokter Geert' en de zelfmoordpoging van 'Luc' staan ook niet op zichzelf, aldus VRT, maar maken deel uit van één van de vele verhaallijnen die een hele aanloop kennen en nadien nog maandenlang (zullen) worden voortgezet. Bij omzichtig te behandelen thema's moet volgens VRT het geheel van de uitgebouwde verhaallijn in aanmerking worden genomen. Zij verwijst hierbij naar beslissingen van de VRM (en zijn rechtsvoorganger) over een drugsverhaallijn in 'Thuis' (Vlaamse Kijk- en Luisteraad beslissing nr. 2005/02 van 22 december 2005 en VRM beslissing nr. 2006/003 van 14 maart 2006).

VRT is oordeel dat de uitwerking van de betreffende verhaallijnen niet sensationeel is gehouden, zowel wat beelden (er is geen (expliciet) geweld of lichaamsverminking in beeld gekomen) als geluiden betreft. De beelden zijn in korte sequenties getoond en afgewisseld met beelden uit andere verhaallijnen.

Meer bepaald wat de zelfmoordpoging betreft, moet volgens VRT rekening worden gehouden met het feit dat 'Luc' een 'slecht karakter' is in de serie. Hij is dus zeker geen rolmodel en heeft, met name voor minderjarigen, geen identificatiepotentieel. In dit opzicht zijn de beelden volgens VRT niet te vergelijken met deze uit een andere Vlaamse soap waarbij een gepeste tiener zelfmoord wilde plegen door van een brug te springen.

VRT geeft evenwel toe dat er door een communicatiefout vóór de uitzending van 26 juni 2015 geen duidelijke waarschuwing is gegeven, hoewel zij de kijkers vooraf via de omroepster had willen waarschuwen dat de beelden voor gevoelige kijkers emotioneel konden overkomen. Dit is wel gebeurd bij de heruitzending op 30 augustus 2015.

B. Beoordeling

13. Artikel 42 van het Mediadecreet bevat enerzijds een absoluut verbod op uitzendingen die de lichamelijke, geestelijke of zedelijke ontwikkeling van minderjarigen *"ernstig zouden kunnen aantasten"* en anderzijds een relatief verbod met betrekking tot uitzendingen die *"schade zouden kunnen toebrengen"*.

Uitzendingen die onder het relatieve verbod van artikel 42, tweede lid, van het Mediadecreet vallen mogen toch worden getoond indien ofwel door technische maatregelen (codering) ofwel door de keuze van het tijdstip van uitzending wordt gewaarborgd dat minderjarigen de uitzendingen normaliter niet zullen zien of beluisteren. Bij dergelijke ongecodeerde uitzendingen moet bovendien, krachtens artikel 42, derde lid, van het Mediadecreet, naast de keuze van het tijdstip van uitzending, een akoestische waarschuwing of visueel symbool worden gebruikt.

14. Bij de toetsing van de inhoud van de voorliggende aflevering van 'Thuis' aan artikel 42 van het Mediadecreet stelt de Kamer vast dat daarin verschillende verhaallijnen aan bod komen. In het bijzonder de poging tot zelfdoding van het personage 'Luc' – één van de belangrijkste verhaallijnen uit de seizoensfinale – en de manier waarop die in beeld wordt gebracht, roept vragen op naar potentiële schadelijkheid voor minderjarigen. Aan het einde van de aflevering wordt namelijk door middel van verschillende sequenties getoond hoe 'Luc' een touw over een balk gooit, op een stoel gaat staan, het touw om zijn hals legt en aansnoert, verschillende malen naar adem hapt en ten slotte de stoel wegduwt met zijn voet. Gedurende

een vijftal seconden worden nog de bengelende en schokkende voeten van 'Luc' in beeld gebracht, waarna het programma en het seizoen van 'Thuis' eindigt.

Ingevolge de vrijheid van expressie, die wat omroepactiviteiten betreft is uitgedrukt in artikel 37 van het Mediadecreet, is het geenszins verboden om in televisieprogramma's ook moeilijke en gevoelige thema's, zoals zelfdoding, aan bod te laten komen. Niettemin dienen, in het belang van de bescherming van minderjarigen, onderwerpen die voor hen verontrustend, zorgwekkend en schadelijk kunnen zijn, zorgvuldig behandeld en in beeld gebracht te worden, met inachtneming van de bepalingen van artikel 42 van het Mediadecreet. Dit is met name het geval bij het behandelen en in beeld brengen van zelfdoding, ook als dit gebeurt in het kader van een soapserie.

De scènes met de (poging tot) zelfdoding van 'Luc' bevatten erg confronterende beelden, vaak in close-up, waarbij stap-voor-stap de opeenvolgende handelingen bij de (poging tot) zelfdoding door 'Luc' nadrukkelijk worden getoond. Door middel van aangrijpende fragmenten wordt deze (poging tot) zelfdoding omstandig in beeld gebracht. Stelselmatig wordt hierbij de spanning opgebouwd tot de treffende eindscène waarin nog enkele seconden de bengelende voeten van 'Luc' worden getoond. Deze beelden kunnen voor minderjarigen zeer confronterend en angstwekkend zijn. De onheilspellende sfeer die van de beelden uitgaat, wordt versterkt door de indringende muziek die ze vergezelt.

Geweld op televisie kan verschillende schadelijke gevolgen hebben voor minderjarigen, zoals leiden tot afstomping voor geweld, angst aanjagen of agressie aanwakkeren. De context waarin geweld wordt getoond speelt daarbij een grote rol (zie ook VRM beslissing nr. 2012/022 van 3 juli 2012, VRM beslissing nr. 2013/006 van 20 maart 2013 en VRM beslissing nr. 2015/037 van 5 mei 2015).

Zo spelen de gebeurtenissen in de serie 'Thuis' zich af in een, voor veel Vlaamse kinderen, herkenbare omgeving, hetgeen bijdraagt aan het dreigende karakter van voorliggende beeldfragmenten. Hoewel het om een fictiereeks gaat waarin acteurs aan het werk zijn, bestaat er een grote vertrouwdheid bij de (minderjarige) kijkers met de verschillende personages en is het, zoals VRT ook aangeeft tijdens de hoorzitting, de bedoeling om, door middel van personage-gedreven verhaallijnen, de kijker te laten aansluiten en inleven bij één of meer van (de meningen van) de personages.

VRT heeft tijdens de hoorzitting ook verduidelijkt dat zij bij het selecteren van de beelden van de (poging tot) zelfdoding van 'Luc' kon kiezen uit verschillende opnames. VRT verkoos de opnames die vanop een grotere afstand de (poging tot) zelfdoding in beeld brachten, niet voor uitzending te selecteren, maar wel de opnames die van dichterbij de opeenvolgende handelingen meer in detail in beeld brachten. VRT koos dus bewust voor

de meest confronterende versie, alsook voor een montage van de beelden die nadrukkelijk de verschillende handelingen van de (poging tot) zelfdoding toonde. De keuze om op het einde van de uitzending nog enkele seconden de schokkende voeten van 'Luc' te tonen, zou bovendien zijn ingegeven door het programma-genre en de noodzaak om een soapserie te eindigen met een zogenaamde 'cliffhanger'. Op die manier wordt onzekerheid gecreëerd over de afloop van de (poging tot) zelfdoding, hetgeen, aldus VRT, doet uitkijken naar het volgende seizoen van 'Thuis'.

Meer specifiek wat de relatie tussen zelfdoding in de media en suïcidaal gedrag betreft, kan worden verwezen naar de (achtergrondinformatie bij) de mediarichtlijnen van Werkgroep Verder, een terreinorganisatie voor nabestaanden na zelfdoding.¹ Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt immers dat hoewel de media preventief kunnen werken, zij vaker, afhankelijk van de manier waarop zelfdoding aan bod komt, suïcide uitlokken. Met name twee schadelijke effecten worden onderscheiden bij het behandelen van zelfdoding in de media. Deze effecten zijn zowel aangetoond voor non-fictie als voor fictie.

In de eerste plaats tonen talrijke studies aan dat berichtgeving of programma's over zelfdoding leiden tot kopieergedrag. Imitatie blijft niet beperkt tot het leren van levende modellen, maar vindt ook plaats bij fictieve figuren, zoals in voorliggend geval. De kans op navolging door minderjarigen wordt weliswaar verkleind doordat 'Luc' – een bijna zestiger – weinig gelijkenissen met hen vertoont en bovendien een 'slecht karakter' vertolkt in 'Thuis'. Daartegenover staat echter dat de (poging tot) zelfdoding prominent aanwezig is in de bewuste seizoensfinale, in detail in beeld is gebracht en de uitzending een heel groot bereik heeft gekend, hetgeen het risico op kopieergedrag vergroot. Bij het programmeren van beelden met (poging tot) zelfdoding in een programma dat ook door een groot aantal kinderen en jongeren wordt bekeken (cfr. *infra*) dient inzonderheid rekening te worden gehouden met de mogelijke schadelijke gevolgen die dit kan hebben voor deze minderjarigen, mede in het licht van de problematiek van zelfdoding bij jongeren.

Een tweede schadelijk mechanisme dat in deze mediarichtlijnen wordt beschreven, is het normaliseren van zelfdoding en het voorstellen ervan als een 'normale' wijze van handelen om problemen op te lossen. Doordat 'Luc' in de bewuste aflevering zelfdoding als enige uitweg ziet voor zijn zakelijke, echtelijke en familiale problemen, kan het met name voor minderjarigen als een aanvaardbare en gangbare oplossing bij ernstige moeilijkheden overkomen (zie ook VRM beslissing nr. 2011/021 van 17 oktober 2011).

Dat er een verband bestaat tussen het aan bod komen van zelfdoding in de media en mogelijk (nadenken over) suïcidaal gedrag, lijkt in ieder geval

¹ Zie *Mediarichtlijnen voor kwaliteitsvol en correct berichten over zelfdoding*, Werkgroep Verder en V. STEVENS en L. DELFOSSE, *Als journalist kan je levens redden. Achtergrondinfo*, Halle, CGG PassAnt vzw, 2013, www.zelfmoord1813.be/media

ook in voorliggend geval te worden bevestigd. De 'Zelfmoordlijn' ontving althans naar aanleiding van de 'Thuis'-finale in het uur na de uitzending zeven maal meer oproepen dan de week ervoor, geeft het Vlaams Expertisecentrum Suïcidepreventie (VLESP) op haar blog aan.²

Overigens is het tonen na afloop van het programma van een korte spot (8 sec.) met verwijzing naar de 'Zelfmoordlijn' met de mededeling: *"Heb je naar aanleiding van deze aflevering van 'Thuis' nood aan een gesprek? Contacteer dan de Zelfmoordlijn via 1813 of www.zelfmoord1813.be",* niet van aard de mogelijk schadelijke gevolgen ten aanzien van minderjarigen weg te nemen of te neutraliseren. Het verwijzen naar de website of het telefoonnummer van de 'Zelfmoordlijn' kan op zichzelf immers geen excuus zijn om mogelijk schadeverwekkende beelden voor minderjarigen in de zin van artikel 42, tweede lid, van het Mediadecreet, te programmeren op een tijdstip en in een uitzending waarvan niet gewaarborgd is *"dat minderjarigen de uitzendingen normaliter niet zullen zien of beluisteren"*.

VRT lijkt zich overigens bewust te zijn geweest van het feit dat de beelden van de (poging tot) zelfdoding van 'Luc' voor bepaalde kwetsbare kijkers problematisch of alleszins niet vanzelfsprekend zijn. Dit blijkt onder meer uit de waarschuwing die aan de heruitzending op 30 augustus voorafging (en volgens VRT door een communicatiefout ontbrak bij de eerste uitzending op 26 juni 2015): *"gevoelige kijkers willen we waarschuwen voor het einde van de aflevering"*. Ook heeft VRT zoals aangegeven, na overleg met de Werkgroep Verder, door middel van een pancarte op het einde van de aflevering doorverwezen naar de 'Zelfmoordlijn'. Hierbij kan worden opgemerkt dat VRT de kans heeft laten liggen om ook de uiteindelijk gekozen beelden aan de Werkgroep Verder vooraf te tonen, zoals overigens wel is gebeurd bij een testpubliek en de programmacharterraad, en zo mogelijks gewaarschuwd te worden voor de potentiële impact van de beelden op minderjarigen.

Gelet op het voorgaande is de Kamer van oordeel dat de voorliggende aflevering van 'Thuis' geen programma betreft dat de lichamelijke, geestelijke of zedelijke ontwikkeling van minderjarigen *ernstig* zou kunnen aantasten, en waarvoor een absoluut verbod geldt in toepassing van artikel 42, eerste lid, van het Mediadecreet.

De Kamer is wel van oordeel dat de inhoud van de bewuste seizoensfinale met de (poging tot) zelfdoding van het personage 'Luc' van dien aard is dat deze voor sommige minderjarigen leeftijds- en ontwikkelingsinadequaat is en dat het risico bestaat dat de inhoud schade toebrengt aan de lichamelijke, geestelijke of zedelijke ontwikkeling van minderjarigen overeenkomstig artikel 42, tweede lid, van het Mediadecreet.

² Zie Vlaams Expertisecentrum Suïcidepreventie (VLESP), "Respecteren mediarijchlijnen cruciaal voor de preventie van zelfdoding", *Blog Zelfmoord 1813*, 26 juni 2015, www.zelfmoord1813.be/blog.

Het gegeven dat de (poging tot) zelfdoding nog in volgende afleveringen van 'Thuis' aan bod zal komen met onder meer aandacht voor de zware fysieke gevolgen die 'Luc' eraan overhoudt, zoals VRT aanvoert, doet aan het voorgaande geen afbreuk. In voorliggend geval zijn de beelden op zich van dien aard dat ze schade kunnen toebrengen aan minderjarigen. Bij deze weze benadrukt dat het voorgaande niet uitsluit dat ook in een serie als 'Thuis' de thematiek van zelfdoding als deel van een 'verhaallijn' aan bod kan komen. Maar dit dient te gebeuren met respect voor de wettelijke bepalingen die van toepassing zijn op de programma's van de audiovisuele mediadiensten, zoals vastgelegd in het Vlaams Mediadecreet, inzonderheid wat de bescherming van minderjarigen betreft.

15. Uitzendingen die onder dit relatieve verbod van artikel 42, tweede lid, van het Mediadecreet vallen mogen enkel worden getoond indien ofwel door technische maatregelen (codering) ofwel door de keuze van het tijdstip van uitzending wordt gewaarborgd dat minderjarigen de uitzendingen normaliter niet zullen zien of beluisteren.

De onderzochte seizoensfinale van 'Thuis' is ongecodeerd uitgezonden op vrijdag 26 juni en zondag 30 augustus 2015 omstreeks 20u10 (en eindigend rond 21u). Dit is een tijdstip waarop een breed publiek kan worden bereikt, inclusief jonge kinderen (zeker op een vrijdagavond en een zondagavond in de zomervakantie). Daardoor was niet gewaarborgd dat minderjarigen de bewuste aflevering niet zouden zien. Het argument van VRT dat 'Thuis' geen programma is dat gericht is op jongeren overtuigt niet. Het is immers een familieprogramma dat door het hele gezin wordt bekeken, zoals ook blijkt uit de sociale mediaberichten, antwoordend op de vraag *"hoe kijk jij Thuis?"*, die voorafgaand aan de uitzending van 26 juni werden getoond: bv. *"met ons moeke en wat snoep onder een dekentje in de zetel"*. Uit de gedetailleerde kijkcijfers die door VRT aan de Kamer zijn bezorgd blijkt dan ook dat globaal 1.566.082 kijkers de uitzending op 26 juni hebben gezien en 698.233 kijkers de heruitzending van 30 augustus 2015. Respectievelijk 142.240 (of 9,08%) en 42.472 (of 6,08%) daarvan waren kijkers van 4 tot en met 17 jaar. Deze gegevens tonen duidelijk aan dat de bedoelde uitzending van 'Thuis' niet kan worden aangemerkt als zijnde geprogrammeerd op een tijdstip dat waarborgt *"dat minderjarigen de uitzendingen normaliter niet zullen zien of beluisteren"*.

16. Bovendien vereist artikel 42, derde lid, van het Mediadecreet dat dergelijke ongecodeerde uitzendingen, naast de keuze van het tijdstip van de uitzending, steeds voorafgegaan worden door een akoestische waarschuwing of gedurende de hele uitzending herkenbaar zijn aan een visueel symbool.

Uit het onderzoek en de beelden blijkt dat bij de uitzending van de seizoensfinale van 'Thuis' op 26 juni 2015 de omroepster enkel aankondigt dat het zeer spannend belooft te worden en de kijkers zich mogen

verwachten aan een emotionele rollercoaster. Bij de heruitzending werden gevoelige kijkers wel expliciet door middel van een off-screen aankondigingsstelsel vooraf gewaarschuwd voor het einde van de aflevering. In geen van beide gevallen werd een visueel symbool getoond.

De Kamer is van oordeel dat de aankondiging van de omroepster bij de uitzending van 26 juni 2015 niet volstaat als akoestische waarschuwing voor een programma dat schade kan toebrengen aan de lichamelijke, geestelijke of zedelijke ontwikkeling van minderjarigen. VRT heeft ook zelf toegegeven dat geen duidelijke waarschuwing is gegeven door de omroepster. De waarschuwing bij de heruitzending op 30 augustus 2015 kan wel worden beschouwd als een akoestische waarschuwing in de zin van artikel 42, derde lid, van het Mediadecreet, al kan deze waarschuwing op zichzelf dus niet volstaan om de strijdigheid met artikel 42, tweede lid, van het Mediadecreet op te heffen.

17. Uit het voorgaande volgt dat VRT, door op 26 juni en 30 augustus 2015 op ÉÉN omstreeks 20u de seizoensfinale van 'Thuis' uit te zenden, de bepalingen van artikel 42, tweede lid, van het Mediadecreet heeft geschonden. Bovendien ontbrak bij de uitzending op 26 juni 2015 een passende waarschuwing, waardoor eveneens artikel 42, derde lid, van het Mediadecreet is geschonden.

Een waarschuwing aan VRT dringt zich in deze omstandigheden op als een gepaste sanctie.

OM DEZE REDENEN, BESLIST DE VLAAMSE REGULATOR VOOR DE MEDIA

In hoofde van NV Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie een inbreuk vast te stellen op artikel 42, tweede en derde lid, van het Mediadecreet.

Overeenkomstig artikel 229, 1°, van het Mediadecreet tegen NV Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie de sanctie van de waarschuwing uit te spreken.

Aldus uitgesproken te Brussel op 29 oktober 2015.

M. VAN LOKEREN
griffier

J. KAMOEN
voorzitter

Tegen deze beslissing kan beroep tot nietigverklaring worden aangetekend bij de Raad van State. Dat beroep moet worden ingesteld bij aangetekende brief binnen zestig dagen na de kennisgeving, overeenkomstig de bepalingen van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het besluit van de regent van 23 augustus 1948 tot regeling van de rechtspleging voor de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.